

РОЗДІЛ IV

Кримінальне та кримінально-виконавче право, кримінологія, кримінальний процес і криміналістика

УДК 343.83

В. Василевич, Я. Ліховицький

Персонал органів та установ виконання покарань як об'єкт кримінально-виконавчої діяльності та наукових досліджень

У статті здійснено наукове дослідження змісту кримінально-виконавчої діяльності персоналу органів та установ виконання покарань, по результатах якого виведені основні системоутворюючі ознаки, що складають зміст даного поняття, обґрунтована необхідність зміни чинного законодавства з означених питань .

Ключові слова: персонал; сфера виконання покарань; кримінально-виконавча діяльність; органи та установи виконання покарань.

Постановка наукової проблеми. Важливим завданням є точне та повне і всебічне з'ясування змісту поняття «персонал органів та установ виконання покарань», що й обумовило його вибір у якості окремого питання дослідження у даній статті.

Зокрема, аналіз нормативно-правових актів, у яких мова ведеться про зазначений об'єкт вивчення, свідчить про те, що в жодному із них досі в повному об'ємі зміст даного поняття не з'ясовано. Так, у ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», застосовано з цього приводу лише формальний підхід, а саме – у цій правовій нормі перераховані тільки види персоналу ДКВС України (згідно ч. 1 – це: особи рядового і начальницького складу; спеціалісти, які не мають спеціальних звань; інші працівники, які працюють за трудовими договорами) [1], але не дано визначення цього поняття, що має вирішальне значення при визначенні соціально-правової природи цих осіб та їх потенційних можливостей у боротьбі із злочинністю. Більш того, у ст. 14 Закону допущена й логічна помилка, яка полягає у тому, що у ній фактично отожднюють такі слова, як «персонал» та «працівники», а також перше визначено через зміст другого. У той самий час, кожне із цих слів має своє змістовне навантаження. Так, під «персоналом» (від лат. *personalis* – особистий) розуміється особовий склад будь-якої установи, підприємства, а також групи працівників однієї професії, однієї статті, т.ін. [2, с. 437], а під працівником – особу, яка виконує які-небудь обов'язки, перебуває десь на роботі, на службі [3, с. 532]. Звичайно, що у такій ситуації у ч. 1 ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» більш правильно, з точки зору дотримання принципів нормотворчості (у даному випадку – технічної удосконаленості нормативно-правових актів) [4, с. 214], замість словосполучення «інші працівники» застосувати вираз «інші особи». Таким чином буде вирішено й ще одну проблему, а саме – подолана колізія у середині окремої норми права [4, с. 275-276], що виникла в результаті допущення інтелектуальної помилки та порушення правил юридичної техніки шляхом тавтології (від грец. *tauto* – те ж саме слово) [2, с. 562]. Наведені аргументи засвідчують необхідність наукового дослідження поняття та ознак персоналу органів та установ виконання покарань.

Стан дослідження. Вивчення наукової літератури показало, що попри відсутність у науці єдиної методології дослідження та застосуванні при проведенні будь-яких наукових пошуків

загально визнаних методів (філософських, загальнонаукових, спеціально-наукових, дисциплінарних), питання методологічних підходів до розв'язання існуючих теоретико-прикладних проблем у відповідній галузі юридичної діяльності є актуальними та такими, що є визначальними при вирішенні завдань конкретної кримінально-правової науки, включаючи кримінально-виконавче право.

Значний вклад у наукову розробку зазначеної проблематики, як встановлено в ході даного дослідження, внесли такі учені кримінально-виконавчого профілю, як К.А. Автухов, Ю.М. Антонян, О.М. Бандурка, Є.Ю. Бараш, І.Г. Богатирьов, О.І. Богатирьова, А.П. Гель, Т.А. Денисова, О.М. Джужа, А.І. Зубков, А.В. Кирилюк, М.В. Климов, І.О. Колб, О.Г. Колб, І.М. Копотун, П.П. Михайленко, О.М. Неживець, О.І. Осауленко, Б.М. Панасюк, Г.О. Радов, О.В. Романенко, О.Ф. Сизий, В.М. Синьов, А.Х. Степанюк, Б.М. Телефанко, В.М. Трубников, В.І. Тютюгін, Б.С. Утевський, С.Я. Фаренюк, П.П. Фріс, М.П. Чернюк, М.Д. Шаргородський, І.В. Шмаров, Д.В. Ягунов, І.С. Яковець, А.О. Яровий, М.М. Яцишин та ін., які склали методологічне підґрунтя для написання цієї наукової статті.

Мета дослідження. Метою цієї статті вважаємо наукове дослідження змісту кримінально-виконавчої діяльності персоналу органів та установ виконання покарань, по результатах якого мають бути виведені основні системоутворюючі ознаки, що складають зміст даного поняття, обґрунтована необхідність зміни чинного законодавства з означених питань.

Виклад основних положень. Результати даного дослідження показали також, що досить продуктивно питаннями, що пов'язані із з'ясуванням змісту діяльності персоналу органів та установ виконання покарань і його сутнісного соціального призначення, займається О.В. Романенко. На його думку, серед багатьох проблем, що потребують перегляду, найважливішою є проблема усвідомлення сутності пенітенціарної функції держави. Вирішення цієї проблеми обумовить подальші кроки на шляху реформування сучасної кримінально-виконавчої системи України [5, с. 53]. При цьому зазначена функція, на переконання О.В. Романенко, за змістом набагато ширша, ніж виправно-трудова та кримінально-виконавчі, і не може ототожнюватись з ними, позаяк дві останні функції призначені забезпечувати вирішення локальних, формально-юридичних обов'язків держави. Реалізуючи ці функції окремо від інших держава не зможе досягти каяття засуджених, а, отже, задовольнити суспільний інтерес [5, с. 55]. Виходячи з цього, він зробив висновок про те, що ця функція не може бути другорядною, а, отже, повинна по праву мати статус загальнодержавної [5, с.56].

Таким чином, О.В. Романенко пропонує по-новому підійти до реалізації завдань у сфері виконання покарань, а саме – на засадах пенітенціарної політики [6, с. 12-16] та спеціального суб'єкта її реалізації – пенітенціарного персоналу [7, с.70-85].

У цьому ж контексті цей учений доводить у своїх роботах необхідність перетворення кримінально-виконавчої системи України із адміністративно-відомчої в інтегрально-функціональну, як таку, яка відповідає основним пріоритетам і цінностям демократичної правової держави [8, с. 22], відводячи особливе місце необхідного та повноправного суб'єкта ресоціалізаційної діяльності громадському суспільству [9, с. 103], а також формування пенітенціарної політики [10, с. 13].

Отже, у цілому позиція О.В. Романенко [11] зводиться до тих самих підходів, що у свій час пропонував Г.О. Радов, а саме – до формування пенітенціарної, а не кримінально-виконавчої, функції держави та видозміни при цьому діяльності всіх суб'єктів діяльності у сфері виконання покарань, включаючи персонал органів та установ виконання покарань [12].

І, хоча безпосередньо об'єктом його досліджень не був персонал ДКВС України, з огляду вирішення дискусійних питань, що стосуються змісту суб'єктів реалізації політики у сфері виконання покарань (пенітенціарної чи кримінально-виконавчої), результати проведених ним досліджень мають як теоретичне, так і практичне значення.

Особливо актуальними роботи учених пенітенціарного напрямку є у сьогоденні, коли на нормативно-правовому рівнях визначається зміст та напрямки подальших реформ ДКВС України, що, у першу чергу, торкаються діяльності персоналу органів та установ виконання покарань [13, с. 80-82], з урахуванням рішень Європейського суду з прав людини, які стосуються порушень порядку виконання кримінальних покарань Україні [14].

Як встановлено в ході даного дослідження, у сучасних умовах питаннями побудови пенітенціарної системи нового типу, включаючи й ті, що пов'язані з діяльністю персоналу органів та установ виконання покарань, досить активно займається І.Г. Богатирьов [15]. На його думку, потреба розроблення доктрини пенітенціарного права України пояснюється актуальністю вирішення низки фундаментальних проблем. Зокрема, реформування сучасної пенітенціарної системи України і місцем в цьому пенітенціарного права; невизначеність напрямку побудови моделі пенітенціарного

права (за аналогією європейського, американського чи власного національного); відсутність нормативно-правового закріплення взаємопов'язаних понять «пенітенціарна система» і «пенітенціарне право»; відповідність доктрини пенітенціарного права в Україні інтересам держави і громадського суспільства [13, с. 80]. При цьому не залишилися поза увагою І.Г. Богатирьова й проблеми, що пов'язані з видозмінною діяльністю персоналу ДКВС України. Так, у Доктринальній моделі побудови пенітенціарної системи нового типу (інноваційний проект) він вжив та роз'яснив зміст декількох термінів, які є близькими до досліджуваного поняття, а саме:

а) пенітенціарна система, під якою пропонує розуміти поліфункціональну систему, що створена державою для реалізації завдань і функцій Державної пенітенціарної служби України у сфері пенітенціарних правовідносин [15, с. 17];

б) Державна пенітенціарна служба України – самостійний виконавчий орган державного управління, наділений владними повноваженнями, за допомогою яких регулюються пенітенціарні правовідносини [15, с. 17-18];

в) персонал пенітенціарної системи України, до якого він відніс: осіб рядового і начальницького складу пенітенціарної системи); державних службовців; працівників, які працюють за контрактами та трудовими договорами в пенітенціарній системі в Україні (працівники пенітенціарної системи) [15, с. 31].

Поряд з цим, ні в зазначеній, ні в інших своїх наукових працях І.Г. Богатирьов так і не вивів поняття «персонал органів та установ виконання покарань». Більш того, у його дослідженнях мова ведеться про своєрідні «віртуальні» об'єкти, які не мають нормативного закріплення в Україні: пенітенціарну політику, пенітенціарну систему; персонал пенітенціарної системи тощо, що створює на практиці додаткові труднощі при реалізації на законодавчому рівні та в кримінально-виконавчій діяльності кримінально-виконавчої політики. Так, Законом України від 06.09.2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених» у ч. 1 ст. 41 «Оперативні підрозділи» та в ч. 6 ст. 246 «Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій» КПК України слово «пенітенціарної» замінено словом «кримінально-виконавчої» [16], що можна визнати додатковим аргументом щодо оцінки обраної І.Г. Богатирьовим позиції.

У той самий час, очевидним та важливим у контексті вирішення завдань даного дослідження є й такий факт: наукові розробки зазначеного ученого є надзвичайно актуальними та вкрай необхідними з огляду сучасної невизначеності при виборі змістовної спрямованості реформ у сфері виконання покарань України, а також слугують методологічним підґрунтям для подальших наукових пошуків, об'єктом яких є не кримінально-виконавчі, а пенітенціарні правовідносини [17, с. 38-41].

Щодо кадрових проблем, то І.Г. Богатирьов переконаний, що низький престиж професії працівника пенітенціарної системи України призводить до того, що людина, лише в крайньому випадку, йде на роботу до установи, часто довго не затримується. Не другорядним чинником є також належне забезпечення житлом, санітарно-курортним лікуванням, іншими соціальними гарантіями [18, с. 49]. При цьому, на його думку, зміст функціонування пенітенціарної системи України має базуватись не на вирішенні локальних, формально-юридичних обов'язків держави, а на суспільному та державному інтересі, що об'єктивно дозволить забезпечити каяття злочинців як єдину гарантію їхньої поведінки. А тому структура пенітенціарної системи України не повинна бути тотожна кримінально-виконавчій або виправно-трудова системі [19, с. 97], у чому з ним можна погодитись повністю – дійсно, хоча ці системи об'єднують одна сфері діяльності (сфера виконання покарань) змістовно вони мають суттєві відмінності.

Такий висновок, як свідчать результати даного дослідження, можна зробити, виходячи з аналізу інших наукових розробок з означеної проблематики. У першу чергу, це відноситься до наукових підходів, які носять загальний для всіх правоохоронних органів України алгоритм дій у сучасних умовах. Так, В.О. Боняк вважає, що свого вирішення потребує проблема недостатньої практичної складової у підготовці фахівців для органів охорони правопорядку України. Йдеться про технології професійної діяльності, що їх потрібно створювати, узагальнюючи найкращий досвід і поширюючи через систему професійного навчання. Зокрема, суттєвого збільшення практичної складової потребує, насамперед, підготовки в тих вищих навчальних закладах, які готують фахівців у тому числі для пенітенціарної системи [20, с. 86].

На думку О.Н. Ярмиша, суттєве значення для належної організації та ефективного функціонування органів охорони правопорядку України має вирішення проблеми підвищення ролі кадрових підрозділів цих органів при доборі кандидатів на службу. Ці служби виконують функції, кожна з яких є самостійним напрямом, має власну теорію й історію розвитку й потребує фахової

підготовки. До таких функцій, на його переконання, слід віднести: а) прогнозування потреби в персоналі; б) набір кандидатів до вступу на службу; в) добір кадрів із числа претендентів за низкою критеріїв; г) адаптацію на робочому місці та введення в посаду, входження в організацію молодих спеціалістів; г) супроводу кар'єри; д) поліпшення соціально-психологічного клімату, профілактику конфліктів; е) створення корпоративної та поліпшення організаційної культури; є) оцінювання й атестацію персоналу; ж) організацію професійного навчання та підвищення кваліфікації; з) роботу з вивільнення персоналу; й) підвищення лояльності персоналу й кадрова безпека [21, с. 6]. При цьому, головним завданням науковців у зазначеному напрямі О.Н. Ярмиш вважає (і з цим варто погодитись у повній мірі) побудову моделі сучасного правоохоронця з урахуванням вимог часу та критеріїв, за якими слід переатестувати персонал і вести кадрову роботу [21, с. 7].

Цей підхід підтримують К.А. Автухов та І.С. Яковець, які пропонують більш активно при підготовці персоналу органів та установ виконання покарань використовувати Кодекс етики, який являє собою систему моральних норм, зобов'язань і вимог сумлінного виконання службових обов'язків персоналу ДКВС України, засновану на загально визнаних моральних принципах і положеннях національного законодавства, нормах функціонування системи виконання кримінальних покарань в Україні та модельного Європейського кодексу етики для співробітників пенітенціарних установ [22, с. 219].

П.М. Ісаков, у свою чергу, пропонує створити в системі Міністерства юстиції України незалежний від ДКВС України підрозділ (структуру), який (у разі потреби із залученням фахівців ДКВС України) буде проводити внутрішні інспекції в УВП та розглядати скарги засуджених [23, с. 115], що, на його думку, дозволить перетворити пенітенціарну службу на цивілізовану інституцію, що спирається ц своїй роботі на принципи поваги до прав людини та основоположних свобод, верховенства стандартів ООН і Ради Європи [23, с. 114].

В.А. Кирилук доводить (і це не викликає заперечень), що конструктивне реформування має реалізуватись таким чином, щоб не знищити основ існуючої структури, а навпаки, її удосконалити, вивести на більш цивілізований вищий рівень. Отже, майбутній закон має відображати необхідне, істотне, стійке, повторюване положення для галузі виконання кримінальних покарань і пробації, виражати певний порядок причинно-необхідного зв'язку між усіма явищами системи кримінальної юстиції, а також тенденцію розвитку системи виконання кримінальних покарань і пробації, межі її сталості, принципи організації та функціонування [24, с. 119].

Таку ж позицію займають О.М. Кревсун та А.Є. Круглова, які переконані, що ДКВС України в даний час перебуває на етапі свого реформування, метою якого, насамперед, є пошук дієвого механізму відбування покарань. Такий механізм має ґрунтуватися на міжнародних стандартах у цій сфері, відповідати євро інтеграційному вектору розвитку держави, що сприятиме здійсненню модернізації органів і установ виконання покарань [25, с. 142].

У цьому ж контексті заслуговують на увагу й пропозиції тих науковців, які обґрунтовують необхідність включення до складу персоналу органів та установ виконання покарань тюремних капеланів [26, с. 145-147].

М.І. Лисенко наполягає на тому (і в цьому, без сумніву, є сенс), що коли йде реформування окремої державної інституції, досить актуальним є історичний аналіз її функціонування. Не є винятком і ДКВС України. Дослідження основних етапів її розвитку в Україні показало, що на сьогодні це перші спроби реформування, які найчастіше стосувалися зміни організаційної структури саме найвищих органів [27, с. 151], що, власне, відбувається у сьогоднішніх умовах проведення правової реформи в Україні та обумовили вибір теми даного дослідження.

У свою чергу, К.О. Рубан на порядок денний тих проблем, що детермінують плінність кадрів у системі ДКВС України, а також різке погіршення кадрового потенціалу органів та установ виконання покарань на фоні постійного поліпшення умов тримання засуджених, пропонує більш ретельне вивчення питань, пов'язаних із забезпеченням безпеки персоналу, задіяного у кримінально-виконавчій діяльності [28, с. 203-204].

Висновки. Разом з тим, не вдаючись у поглиблений аналіз такого наукового підходу, зокрема змісту поняття «персонал установ виконання», слід визнати, що він має ті ж методологічні «огріхи», мова про які велась вище: деякі нелогічні конструкції, коли у змісті ведеться мова про інший, не вказаний у назві об'єкт (персонал органів виконання покарань, який, відповідно до вимог ч. 1 ст. 11 КВК, не входить до складу персоналу УВП (ч. 2 ст. 11 цього Кодексу), а також застосовуються одночасно як елементи кримінально-виконавчої, так пенітенціарної діяльності.

Тим не менш, цінність виведеного М.В. Клімовим поняття «персонал установ виконання покарань» є очевидною, позаяк воно, з одного боку, стало результатом аналізу низки доктринальних

джерел, у яких закладені загальні фундаментальні підходи щодо змісту слова «персонал», а з іншого боку, така авторська позиція створила належні методологічні засади для подальших наукових розробок означеної проблематики.

Звичайно, що у такій ситуації у ч. 1 ст. 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» більш правильно, з точки зору дотримання принципів нормотворчості, замість словосполучення «інші працівники» застосувати вираз «інші особи». Таким чином буде вирішено й ще одну проблему, а саме – подолана колізія у середині окремої норми права, що виникла в результаті допущення інтелектуальної помилки та порушення правил юридичної техніки шляхом тавтології.

Наведені аргументи засвідчують необхідність наукового дослідження поняття та ознак персоналу органів та установ виконання покарань.

Джерела та література

1. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 черв. 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 30. – С. 4-10.
2. Булько А.Н. Большой словарь иностранных слов 35 тысяч слов / А.Н. Булько. – Изд. 3-е, испр., перераб. – М.: Мартин, 2010. – 704 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. О. Єрошенко. – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд». 2012. – 864 с.
4. Теорія держави і права: підручник для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2014. – 368 с.
5. Романенко О.В. Сутність пенітенціарної функції демократичної правової держави / О.В. Романенко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1997. – № 2. – С. 53-56.
6. Радов О.Г. Першочергові проблеми пенітенціарної політики України на сучасному етапі / О.Г. Радов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1996. – № 1. – С. 12-16.
7. Синьов В. М. Концепція кадрового забезпечення діяльності пенітенціарної системи / В.М. Синьов, М.В. Климов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1997. – № 2 – С. 70–85.
8. Романенко О.В. Проблеми правосуб'єктності інститутів громадянського суспільства в діяльності установ кримінально-виконавчої системи України / О.В. Романенко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1999. – № 4. – С. 22-29.
9. Романенко О.В. До питання про роль громадського суспільства в ресоціалізації засуджених / О.В. Романенко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1998. – № 3. – С. 99-103.
10. Романенко О.В. До питання участі інститутів громадянського суспільства в формуванні пенітенціарної політики в Україні / О.В. Романенко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2000. – № 5. – С. 11-14.
11. Романенко О. В. Пенітенціарна функція демократичної правової держави та роль громадянського суспільства в механізмі її реалізації : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / О. В. Романенко. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2004. – 208 с.
11. Радов Г.О. Роль та місце пенітенціарної системи в структурі державного управління України. Доктринальна модель Закону «Про пенітенціарну систему України» / Радов Г.О. // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 1997. – № 1 (2). – С. 5-52.
12. Богатирьов І.Г. Дорожня карта розроблення доктрини пенітенціарного права України: актуальна проблема пенітенціарної науки / І.Г. Богатирьов // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мініст. України, 2016. – С. 80-82.
13. Огляд рішень Європейського суду з прав людини. – Донецьк: Донецький Меморіал, 2011. – 55 с.
14. Богатирьов І.Г. Доктринальна модель побудови пенітенціарної системи України нового типу: інноваційний проект / І.Г. Богатирьов. – К.: ТОВ «ВД Дакор», 2014. – 56 с.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених: Закон України від 6 вересня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1492-19>.
16. Богатирьов І.Г. Розроблення нової моделі пенітенціарної системи України: вимоги сьогодення / І.Г. Богатирьов // Кримінально-виконавча політика України та Європейського союзу: розвиток та інтеграція: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 листоп. 2015 р.) – К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2015. – 648 с.
17. Богатирьов І.Г. Науковий супровід реформування Державної пенітенціарної служби України:

- вимоги сьогодення / І.Г. Богатирьов // Сучасна наука-пенітенціарній практиці: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 жовт. 2013 р.) – К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2013. – С. 47-49.
18. Богатирьов І.Г. Кроки реформування кримінально-виконавчої системи України у пенітенціарну систему нового типу / І.Г. Богатирьов // Актуальні питання застосування кримінально-виконавчого законодавства: матеріали круглого столу (Київ, 18 березня 2015 р.) // Відп. ред. В.А. Кирилук. – К.: Державна пенітенціарна служба України, Інститут кримінально-виконавчої служби, 2015. – С. 8-9.
19. Боняк В.О. Реформування органів охорони правопорядку України: сучасні виклики / В.О. Боняк // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 83-87.
20. Ярмиш О. Кадри дійсно вирішують усе / О. Ярмиш // Іменем Закону. – 2014. – № 27 (5933). – 3 лип. – С. 6-7.
21. Яковець І.С., Автухов К.А. Регулювання етичної поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України: окремі питання [Текст] / І.С. Яковець, К.А. Автухов // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2016. – № 1 (12). – С. 216-226.
22. Ісаков П.М. Удосконалення проведення внутрішніх інспекцій в установах виконання покарань та механізму розгляду скарг засуджених в Україні / П.М. Ісаков // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 114-116.
23. Кирилук А.В. Співвідношення понять «пенітенціарна система» та «пенітенціарна служба» в контексті проекту Закону «Про пенітенціарну систему» / А.В. Кирилук // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 119-122.
24. Кревсун О.М., Круглова А.Є. Перспективи вдосконалення правового регулювання прогресивної системи виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк / О.М. Кревсун, А.Є. Круглова // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 142-145.
25. Кузь І.І., Стеблинська О.С. Перспективи взаємодії капеланів з органами і установами виконання покарань в системі запобігання пенітенціарної злочинності / І.І. Кузь, О.С. Стеблинська // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 145-147.
26. Лисенко М.І. Ізоляція засуджених у контексті реформування системи виконання покарань в Україні / М.І. Лисенко // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 150-152.
27. Рубан К.О. Актуальні проблеми забезпечення безпеки у кримінально-виконавчій системі України / К.О. Рубан // Актуальні проблеми прав людини, яка перебуває в конфлікті із законом, крім призму правових реформ: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 грудня 2016 року). – К.: Мінюст України, 2016. – С. 203-204.
28. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
29. Про приведення умов відбування засудженими покарання у виді позбавлення волі до Європейських стандартів: Закон України від 8 квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1186-18>.

Василевич В., Лиховицкий Я. Персонал органов и учреждений исполнения наказаний как объект уголовно-исполнительной деятельности и научных исследований. Существенное значение для надлежащей организации и эффективного функционирования органов охраны правопорядка Украины имеет решение проблемы повышения роли кадровых подразделений этих органов при отборе кандидатов на службу. Эти службы выполняют функции, каждая из которых является самостоятельным направлением, имеет собственную теорию и историю развития и требует профессиональной подготовки. К таким функциям следует отнести: 1) прогнозирование потребности в персонале; 2) набор кандидатов для поступления на службу; 3) подбор кадров из числа претендентов по ряду критериев; 4) адаптацию на рабочем месте и введение в должность, вхождение

в організацію молодих спеціалістів; 5) супроводження кар'єри; 6) покращення соціально-психологічного клімату, профілактику конфліктів; 7) створення і покращення корпоративної організаційної культури; 8) оцінку і атестацію персоналу; 9) організацію професійного навчання і підвищення кваліфікації; 10) роботу по звільненню персоналу; 11) підвищення лояльності персоналу і кадрової безпеки. Механізм отбывання покарань повинен ґрунтуватися на міжнародних стандартах в цій сфері, відповідати євроінтеграційному вектору розвитку держави, що буде сприяти здійсненню модернізації органів і установ виконання покарань.

Ключевые слова: персонал сфера исполнения наказаний; уголовно-исполнительная деятельность; органы и учреждения исполнения наказаний.

Vasylevych V., Likhovyt'skyi Ya. Personnel of the Bodies and Institutions for the Execution of Sentences as an Object of Criminal-Executive Activity and Scientific Research. In the article the author considers the provision that solution of the problem of increasing the role of HR departments of the bodies and institutions for the execution of sentences in the selection of candidates for service is essential for the proper organization and effective functioning of the law enforcement agencies of Ukraine. These services perform the functions, which are independent and are aimed at different aspects of law enforcement, each of them has its own theory and history of development and needs special professional training. These functions include: 1) forecasting staff recruiting needs; 2) recruiting candidates for entering the service; 3) recruitment from among the candidates on a number of criteria; 4) adaptation in the workplace and introduction to the post, admittance of young specialists to the organization; 5) career support; 6) improvement of social and psychological climate, prevention of conflicts; 7) creation of corporate and improvement of the organizational culture; 8) evaluation and certification of personnel; 9) organizing training and professional development of the personal; 10) work on the dismissal of the staff; 11) increasing staff loyalty and personnel security. The mechanism of serving sentences should be based on the international standards in this area, correspond to the Euro-integration vector of the state's development, which will facilitate the process of penitentiary bodies and institutions modernization.

Key words: personnel; scope of punishment; criminal-executive activity; bodies and institutions for the execution of sentences.

УДК 343.83

П. Воробей, С. Колб

Про деякі теоретичні напрями удосконалення діяльності персоналу органів та установ виконання покарань

В статті здійснено аналіз основних змістовних елементів, що визначають сутнісну спрямованість та соціально-правову природу діяльності персоналу органів та установ виконання покарань України, а також сформульовані науково обґрунтовані шляхи щодо удосконалення правового механізму з цих питань.

Ключові слова: органи та установи виконання покарань; сфера виконання покарань; виконання покарань; персонал; суб'єкт правовідносин; об'єкт правової охорони; правоохоронні органи.

Постановка проблеми. Приймаючи у липні 2003 року КВК України [1], законодавець мав би при цьому застосувати принцип технічної досконалості [2, с. 214], включивши у цей нормативно-правовий акт ті положення ВТК України [3], які стосувалися персоналу установ і органів виконання покарань (розділ IX цього Кодексу), позаяк спеціальний закон щодо даного суб'єкта кримінально-виконавчих правовідносин (Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [4]) увійшов у дію тільки у 2005 році. Проте і досі, не дивлячись на численні наукові дослідження з